

SANA BÜYÜKELÇİLİĞİMİZ TİCARET MÜŞAVİRİ DR. DAVUT ATEŞ'İN RAPORU

Özet

1- Halihazırda Eritre ekonomisindeki en büyük sorunu döviz sıkıntısı oluşturmaktadır. Sözkonusu sıkıntı nedeniyle hammadde temin edemeyen birçok fabrika tam kapasite ile çalışmamaktadır. Eritre ekonomisi üzerindeki en büyük yük Etyopya ile geçmişte yaşanan savaş olmuştur. Etyopya ile siyasi sorunların çözülmemiş olması da Eritre ekonomisini halen zor durumda bırakmaktadır.

2- Eritre'nin yıllık ortalama ithalatı 500 milyon ABD Doları, ihracatı ise 300 milyon ABD Doları civarındadır. Ülkenin en önemli ithal kalemlerini makineler, taşıt araçları, kimyasallar, ilaçlar oluşturmaktadır. İthalattaki başlıca ortakları B.A.E., Çin ve Suudi Arabistan'dır. İhraç kalemleri çiçek, konfeksiyon ürünleri, balık, mermer, deri ürünleri, yağlı tohumlar, taze sebzeler, canlı hayvan ve tuzdur. Ülkede, kimyasallar, paketleme, tekstil, konfeksiyon, ve ayakkabı gibi birçok sektörde üretim tesisi bulunmaktadır. Ancak, yukarıda da ifade edildiği üzere döviz sıkıntısı nedeniyle hammadde temin edemeyen bu işletmeler kapasitelerinin çok altında çalışabilmektedir.

3- Eritre'nin petrol veya hidro-elektrik gibi enerji kaynağı bulunmamaktadır. 2010 yılı Haziran ayından itibaren Kanadalı bir şirket tarafından işletilen madenden altın ihracatına başlanacaktır. Önümüzdeki yıllarda da bakır madenlerinin işletmeye açılması beklenmektedir.

4- Eritre, COMESA (Doğu ve Güney Afrika Ülkeleri Gümrük Birliği) üyesidir. Geçtiğimiz yıllarda Asmara'daki Expo Center'da İran, Mısır, Yemen gibi ülkelere ihraç ürünleri fuarı düzenlenmiş, katılımcı firma sayısı 30-40 arasında olmuştur. Benzer bir serginin Türkiye tarafından da düzenlenebileceği, uluslararası fuar izinlerinin Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından verildiği ifade edilmiştir.

5- Ülkenin en büyük limanı konumundaki Massawa limanında günlük ortalama 25-30 konteynır giriş-çıkış işlemi yapılmakta, limana gelen malların %80'i Eritre'ye, %20'lik bir kısmı ise Sudan'a gitmektedir. Etyopya ile sınır sorunlarının henüz çözülmemiş olması nedeniyle halihazırda limandan Etyopya'ya mal nakli yapılmamaktadır.

Massawa limanı, Eritre'nin komşularıyla sorunlarını çözmesi halinde başta Etiyopya olmak üzere öteki orta Afrika ülkelerine mal sevkiyatında önemli bir merkez olabilecektir. Halihazırda limanın kapasitesi düşüktür. Genişletilmesine ilişkin proje hazırlanmaktadır.

Massawa limanında petrol pompalama ve depolama tesislerinin inşasına ilişkin bir proje hazırlanmıştır. Maliyeti 33 milyon ABD Doları olan projenin finansmanı Avrupa Birliği tarafından, yürütülmesi ve denetimi ise Dünya Bankası tarafından sağlanmaktadır. İhaleyi Ankara'da yerleşik İnşaat adlı Türk firması almıştır. Firma ile Kurum arasında 2010 yılı Ocak ayında sözleşme imzalanmıştır. İşe başlanması için Dünya Bankası'ndan beklenen mektubun önümüzdeki günlerde gelmesi öngörülmektedir. İnşaatın süresi 22 aydır.

6- BM tarafından Eritre'ye gönderilen tahıl ürünleri de sözkonusu limandan teslim edilmektedir. Nitekim bu çerçevede limana buğday getirdiği öğrenilen Gürmar/İzmir adlı Türk gemisi ziyaret edilmiştir.

7- Massawa limanı yakınında 2009 yılında hizmete açılmış bir Serbest Bölge (SB) bulunmaktadır. Üretim, ticaret ve hizmet sektörlerindeki firmaların faaliyet göstermesi beklenen SB'de çalışmalar yeni başlamış, altyapı (yol, su, liman) çalışmaları henüz tamamlanmamıştır. Bölgede yeni inşa edilmiş olan 20 civarındaki hangarda önümüzdeki yıl birçok firmanın faaliyete geçmesi beklenmektedir. SB'de inşa edilecek limanın önümüzdeki dönemde projelendirileceği bildirilmiştir.

Massawa SB'si, Eritre ile birlikte Sudan ve ileride Etyopya'ya yönelik olarak planlanmıştır. Bölgede şimdiye kadar 20 firma çalışma ruhsatı almıştır. Bu firmaların Eritre, B.A.E., Çin, İtalya, Almanya, İsrail, Hindistan kökenli olduğu, sözkonusu firmalardan 10 tanesinin hafif imalat, diğerlerinin ise genel ticaret ve hizmet sektörlerinde faaliyet göstereceği ifade edilmiştir.

8- Başkent Asmara ile Massawa kentleri demiryolu ile birbirine bağlıdır. Ayrıca, Massawa'daki uluslararası havaalanının SB'deki canlanmaya paralel olarak kargo taşımacılığında faal hale gelmesi beklenmektedir. Massawa-Asmara demiryolunun önümüzdeki dönemde Sudan'a kadar uzatılması planlanmaktadır.

9- Eritre'de Massawa dışında ülkenin güneyindeki Assab kentinde de bir serbest bölge bulunmaktadır. Assab Serbest Bölgesi alan bakımından Massawa Serbest Bölgesi'nden daha büyüktür. Bölgede, şu ana kadar ticaret alanında faaliyet göstermek üzere Dubaili bir firmanın ruhsat aldığı öğrenilmiştir. Assab SB'nin ticaret ve depolama alanında daha faal olmasının beklendiği bildirilmiştir.

10- Eritre uluslararası tahkimi tanımaktadır. Yabancı yatırım için yerli ortak zorunluluğu bulunmamaktadır. Yabancıların Eritre'de gayrimenkul sahibi olması mümkün değildir ancak uzun yılları içeren arazi ve bina kiralamaları yapılabilmektedir.

11- Birkaç yıl önce TUSKON tarafından gerçekleştirilen bir organizasyon çerçevesinde Türk işadamlarının Eritre'ye gelerek incelemelerde buldukları, özellikle deri işleme sektöründe işbirliği için somut görüşmeler yaptıkları, ancak takip eden dönemde bu konuda hiçbir gelişme olmadığı öğrenilmiştir.

12- Eritre'de döviz sıkı denetim altında ve kur Merkez Bankası'na kontrol edilmektedir. Bankacılık faaliyetleri de tam olarak serbest değildir. Ülkedeki döviz kıtlığı nedeniyle Merkez Bankası'na belirlenen resmi kur karaborsadaki gerçek kurun çok altındadır. Resmi kurda 1 ABD Doları 15 Nakfa iken, karaborsada 1 ABD Doları 41 Nakfadır. Bu yüzden birçok mal ülkeye kaçak olarak girmektedir.

13- Etyopya ile siyasi sorunların çözülmemesi Eritre'nin içinde bulunduğu zor koşulların en önemli nedeni olarak sunulmaktadır. Etyopya ile yaklaşık 10 yıldır devam eden ateşkes halinin bir barış anlaşmasıyla sonuçlanmaması, kadınları da kapsayan zorunlu askerlik yükümlülüğünün ağır koşullar altında sürdürülmesine neden olmakta, ulusal güvenliğe azami önem verilmekte, bu şartlar altında kalkınmayı sağlayacak ekonomik politikalar önemsenmemekte ve yürütülmemektedir.

14- Ülkenin madencilik, tarım, turizm ve sanayi üretimi alanlarında çok önemli potansiyelleri bulunmaktadır. Ancak, yerel sermaye kıtlığı ve yönetimin ABD ile sorunlu olması nedeniyle ülkeye yabancı sermaye girmemesi bu potansiyellerin kullanılamamasına neden olmaktadır.

15- Ülkedeki ortalama aylık ücretler 30-50 ABD Doları civarındadır.

16- Başkent Asmara'ya ulaşmak için kullanılacak üç uçuş bağlantısı bulunmaktadır. Bunlar; Sana-Asmara (Yemenia), Kahire-Asmara (Egyptair) ve Frankfurt-Asmara (Luftansa)'dır.